

Identita

Nejjasnější, ale zároveň nejchudší a přímo triviální chápání identity máme v matematice: $a = a$. I zde však se vyplatí se zastavit a trochu přemýšlet. Co vlastně tato formule říká? Pokud jde o sám znak „a“, jde zřejmě pouze o dvě sice podobná, ale od sebe odlišitelná „a“; jsou přece dvě, nikoliv jedno. Kdybychom měli jenom jedno jediné a, nemohli bychom onu rovnici ani napsat. Je tedy zřejmé, že identita se netýká ani napsaného písmene, ani vyslovené hlásky (neboť také každé vyslovení se poněkud liší od jiného, podobně jako se od sebe liší i jednotlivá napsaná a dokonce i tištěná písmena). Identita se tedy týká toho, co napsané nebo vyslovené „a“ *znamená*. Co tedy znamená „a“? Matematik nám opět řekne: za „a“ můžeme dosadit cokoliv. To ovšem není tak docela pravda, vlastně to vůbec není pravda, jde-li právě o identitu. Dosadíme třeba strom: každý strom je jiný, strom se nerovná strom. Ale ani „tentýž“ strom není stejný v létě a v zimě. Identita by tedy neznamenal stejnost, nýbrž připouštěla by nestejnost, alespoň v jisté, nyní blíže nezkoumané míře a rozsahu. To platí o každé reálné „věci“, o každém reálném „předmětu“ stejně jako o každé živé bytosti. Co je tedy smyslem oné formule $a = a$? Neříká se tu vlastně nic jiného než toto: domluvili jsme se, že z určitého hlediska a v určitých souvislostech budeme odhlížet od toho, že i tzv. stejné skutečnosti se od sebe liší, a také od toho, že i jedna jediná, „táž“ skutečnost se mění, takže se i sama od sebe liší v různých okamžicích. Otázka tedy zní: jestliže od různosti odhlížíme, k čemu přihlížíme? Na čem tedy záleží a v čem spočívá identita, jestliže odhlížíme od neidentičnosti? Zde se neobejdeme bez reflexe a analýzy toho, čemu můžeme říkat akt nebo výkon mínění. Když totiž mluvíme o tom, že „a“ nebo „ $a = a$ “ něco znamená, mluvíme de facto nikoli o těchto znacích jako o samostatných skutečnostech, ale právě o tom, k čemu poukazují. A to přece znamená, že to jsme my, kteří buď pomocí těchto znaků na něco poukazují, anebo kdo chápou, že někdo jiný jejich pomocí na něco poukazuje.

(Berlín, 930314-1)